

Szerkesztői iroda:
N.-Enyeden, várszög-utca
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.

Kiadó hivatal:
POLLÁK MÓR KÖNYVNYOMDÁJA.
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél . . . . . 2 " "
Negyed . . . . . 1 " "

HIRDETMÉNYEK DÍJA:
3 hasábos petit sorért, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitlér sora 15 kr.

Az állam és az állam polgárai.

(Ártatlan okoskodás.)

Mi az állam? Nem az a kérdés itt, hogy mit tanít a tudomány az államról. Arról van most szó: mit tanít az élet azon sok millió fölül álló társaságról, melyet államnak szokás nevezni? Az élet pedig azt tanítja, hogy az állam egy olyan élő, mozgó lény, melynek van uralkodója, kormánya, fényes nagy hadserege: ezerekből álló mindenféle tisztviselője s a legtöbb államnak törvényhozó testülete. Ezek mégis a kisebb részt képezik. A mi ezeken kívül van: a nagy többség az élet nyelvén adófizető polgárnak nevezetik. Az első rész a hivatalos állam, a másik rész a nem hivatalos állam. A hivatalos résznek az a feladata, hogy kormányozza a nem hivatalos részt.

Ez a kormányzás nem kis feladat. Az állam nem csak az egyének összességét, hanem azok összes élet érdekeit is magában foglalja. S napjainkban az állam hivattottnak érzi magát arra, hogy az emberi élet minden fontos érdekeit felkarolja és elégejtse. Azon általános kötelességen kívül, hogy a külső és belső békét fenn tartsa; az igazság kiszolgáltatásáról gondoskodik s jó törvények által szabályozza az állam életének folyamát; míg feladatának tartja egészségügyi rendszabályok által védelmébe venni az életet, szabályozni az anyagi tevékenység minden nemét: a földmívelést, kézimunkát, gyáripárt, kereskedést; ápolni a szellemi tevékenységet a vallási tudományos és művészeti törekvések gyámolítása által. S végül, minthogy minden állam vagy teljesen egynemzetiségű, vagy egy államalkotó, uralkodó nemzet jellegét viseli: a nemzet külön törekvéseit, vágyait, aspirációit is elő kell mozdítania!

S mindez a hivatalos állam feladata. Akár jól, akár rosszul teljesíti kötelességét: addig a míg hivatalban van, osztályrésze: hatalom, méltóság, kiüntetés, gazdag javadalom, vagy legalább biztos jövedelem. Náluk mind az emberi becsvágy, mind az anyagi jólétre törekvés megtalálja biztos útját. Tehát: a hivatalos része mind az állami élet általános jótéteményeiben, mind ritka személyes előnyökben részesül. Ezt részint történeti fejlődés, részint megszokás, részint állami közszükség hozták így magukkal.

De az államban élő egyének nagy többsége: az adófizető rész közvetlen személyes előnyököt nem élvez. A jó kormányzás, az államérdekeinek helyes felfogása és ápolása megtermi gyümölcseit számára is, de ezen gyümölcsöket drágán vásárolja meg az államtól. Közvetlen, személyes előnyök nélkül teljesít közvetlen személyes kötelességet. Az állam követeli tőle az ifjúság életét, vagy legalább az ifjúság legszebb éveinek munka erejét a hadsereg számára s ezen kívül összes munkássága gyümölcseinek tekintélyes részét adóba. Az adófizető tudja, hogy ezt meg kell adnia. Megis adja zugolódás nélkül mindaddig, amíg látja, hogy az állam érdekei az ő általános érdekeivel találkoznak, személyes érdekeit pedig legalább nem hántják. Szívesen látja, hogy az uralkodó udvara fényes és gazdag, a hadsereg szép és hatalmas; a hivatalnok független és tekintélyes. De ezeket csak addig látja szívesen, amíg tapasztalja, hogy az udvar fénye, a hadsereg ereje, a hivatalnok tekintélye az ő gazdagságának, erejének és tekintélyének csak fokozottabb kifejezése. Ha azok előnye mindig az ő hátrányára növekedik; ha ő szegény, gyöngye és elnyomott: akkor azt kérdi: minek áldozok én? De hagyjuk el ezt az általános okoskodást. E világban és épen magyarvilágban élve: szóljunk a magyar hivatalos állam és a magyar adófizető állam közt levő viszonyról. Itt is csak okoskodunk és nem politizálunk.

A magyar állam minden évben több több pénzt követel a hadsereg számára. Megadatik. A magyar államhivatalnokok: bírók és közigazgatási tisztviselők épen e napokban jajdultak fel, hogy eddigi fizetésükből nem élhetnek meg. Fizetésjavítást kérnek az adófizetőktől. Én istenem! Eddigi fizetésük úgy telt ki, hogy 30—60 millió forint hiány mutatkozott évenként az állam háztartásában. Ezt felvették kölcsön.

Ma már több mint 100 millióra megy évenként az adósságok kamata. De hát az adófizető állam elég gazdag, elég hatalmas, elég független, hogy ezen javaiból osztozzék a hadsereggel és a hivatalnokokkal? Elmondhatja-e az állam hivatalos személyzet: (polgári és katonai) ime: mi az élet és vagyontbiztonságot helyre állítottuk, olesó és biztos közigazgatást eszközöltünk; a nemzeti és egyéni

vagyon gyarapodásának új meg új forrásait fedeztük fel és nyitottuk meg; a nemzet tekintélyét, hatalmi súlyát, fegyvereinek és hadseregének nyomatékát erősítettük; kormányunk alatt a szellemi élet pezsdülésnek indult; most jutalmaztatok meg, mert a magunk érdekeit háttérbe szoritottuk a közérdek miatt; a mi közreműködésünk folytán ti adófizető emberek jóllétben éltek; az állam a ti megterhelheteték nélkül fedezheti szükségét . . .?! Senkit sem vádolunk, csak a szomorú állapotra mutatunk. Ma az állam külföldön is nálunk is a legtöbb ember szemében nem az élet általános érdekeinek felkarolója, elősegítője; hanem az egyéni tevékenység megölője. Olvasni, hallani kell csak a szocialisták, kommunisták nyilatkozatait. A legtöbb nyilatkozat lényege oda megy ki, hogy meg kell semmisíteni az államot, hogy az egyéni élet kivihassa a maga jogait. Ez hamis tudomány, de a tényleges állami rend nagy okot adott az ilyen tudomány előállítására. Ez a tényleges állami rend pedig abban áll, hogy az állam érdekei szembe állóknak látszanak a polgár érdekeivel. Az állampolgárok nagy tömege csak azért látszik létezni, hogy egy fényes hadsereget s egy kényelmes hivatalnoki osztályt fenntartson abból, a mit magától és családjától kell elhuznia. No hát ettől a néptől ne kérjenek fizetésemelést a magyar tisztviselők.

IV. Henrik francia király kormányzásában oda törekedett, hogy minden parasztnak legalább vasárnap egy tyuk legyen a fazakában. Ez nem azt tette, hogy a kormány minden vasárnap egy tyukkal kedveskedjék a szegény népnek, hanem azt, hogy ne vegye ki a tyukot a szegény ember fazakából. Vajjon megdöntötték-e a magyar állami tisztviselők, hogy a mig magok akár minden nap kappant főzhetnek: a földmives, iparos, szatócs, néptanító, napszámos, sátoros ünnepen se mindig lát egy sovány tyukot fazakában! Az a bíró, akinek 1700 forinttól 3—4000-ig megy a fizetése: a magyar adófizető polgárral szemben sincs hátrányban.

Az a tisztviselő, aki 800 firtól 2000-ig van dótálva s e mellett vagy birtokán lakhatik, vagy azt gondozhatja: nagy úr az általa kormányozottak között. S csakis erről van szó. Az adófizetők ké-

TÁRCZA.

A szomszédaszszony.

LÓTE LAJOS-tól.

— Felolvasatott a nagyenyedi műkedvelő társulat január 27-iki gyűlésén 1878. —

(Folytatás.)

Képét többnyire, kisebb-nagyobb mértékben, el szokta fátýolozni; leginkább nappal; talán azért, hogy arczának tiszta szeplőtlenségét megőrizze. Arczának rózsái azonban ilyenkor is keresztül fénylenek a fátýolon s még érdekesebbé teszik. Lehet, hogy a fátýollal épen ezt akarja elérni. Arca egyébiránt, mi türes-tagadás, nem egészen szeplőtelen. Sőt ellenkezőleg: a figyelmes szemlélő jókora foltokat fedezhet föl rajta. De ezek az ő bajait legkevésbé sem csökkentik, hanem inkább jól állanak neki.

Ilyen a szomszédaszszony a maga külső megjelenésében. Indokoltnak látszik tehát azon kíváncsiság, mely megtudni törekszik, mit csinál ő nagysága a maga házi körében; hogyan rendezi be háztartását; mennyire terjed hatásköre, szóval: mi az ő valódi lénye. Ha e kíváncsiságban tisztelt hallgatóim is osztoznak: felhívom önöket, sziveskedjenek velem egy látogatást tenni a szomszédaszszony nál. Az útazás nem fog soká tartani, hiszen csak ide megyünk a szomszédába, egyenes uton csupán 50.000 mfdre a szép Luna aszszonyhoz, a ki minket bizonyára szívesen fog látni és örülni fog, hogy hozzánk szerencsésj- lehet. Ülünk fel a Phantasia kisaszszony által már rég fölfedezett hyaliechrra s hip-hop, azonnal ott vagyunk.

De ne hirtelenkedjünk. Az aszszonyokkal kissé mindig nehéz elbánni, sokszor lehetetlen, a legtöbbször pedig épen épen ók „bánnak el” velünk. Ez az emberi szemnek derekas távolság. Lássuk mi az oka ennek a makacsságnak.

A tiszta látáshoz az egészséges szemnek kívül még három dolog szükséges; egyik, hogy a nézett tárgy elég

nagy legyen. (legalább 30" a látszatos nagysága); másik, hogy elég világos legyen; harmadik, hogy színét a környezet színétől meg lehessen különböztetni. Képzelnék, t. hallgatóim, a szomszédaszszony arczán egy kört, melynek átmérője = $\frac{1}{2}$, vagyis az egész hold látszatos átmérőjének $\frac{1}{100}$ -a k. b. s következésképp a valódi átmérőnek is $\frac{1}{100}$ -a, vagyis $\frac{1}{100} \cdot 100 = 1$ mértföld, = 58.1 kilométer k. b. Szóval: azon legkisebb részlet, melyet a holdon pusztá szemmel még észre vehetünk, oly kör, melynek átmérője a valóságban 58.1 kilométer. Ha már most 100-szorosan nagyító esőt használunk, oly kört láthatunk a hold felületén, melynek átmérője a valóságban nem sokkal nagyobb $\frac{1}{2}$ kilométernél. E körülmény ugyanaz, mint ha a holdat pusztá szemmel 250 mértföldnyi vagyis 1855 kilométernyi távolságból szemléljük. Tegyük, hogy távcsónk 1000-szer nagyít. Ez annyit, mint ha 25 mértföldnyi, vagyis 185.5 kilométernyi távolságból vizsgálódnánk s ekkor a még látható legkisebb kör valódi átmérője k. b. 50 méter hosszú volna. Egy ilyen kör területe több mint 1880 $\square$ méter. E szerint a holdon ki lehetne venni pl. egy oly tárgy körvonalait, mely 1880 $\square$ méter területen fektünnék.

Amde, a mint mondtam, a láthatóságnak még más két feltétele van; egyik az elégséges világosság. Ha a hold átmérőjét 1000-szer megnagyobbítjuk, területe milliószor lesz nagyobb, fénye tehát ennyiszor nagyobb területre oszlik meg s így a holdvilág milliószor lesz gyengébb, ha a távcsó fénygyűjtő képességét egyelőre figyelmen kívül hagyjuk. A hold fényénél milliószor gyengébb fény pedig már derekas sötétségnek is magjárja úgy, hogy nincs emberi szem, mely az említett várost szemügyre bírni venni. Az ugynevezett hamuszürke fény, melyet a holdnak sötét részén akkor észlelünk, mikor belőle csak egy sarló alakú darab van megvilágítva: k. b. csak 7000-szer gyengébb a sarló fényénél s mégis hány ember van a ki csak úgy veszi észre, ha figyelmeztetik rá. S milyen meszsze van a 7000 a milliótól? Igaz ugyan, hogy a távcsó fénygyűjtő képessége növeli a nézett tárgy — itt a hold — fényességét, de sokkal csekélyebb mértékben, mint annak területét s így ezen esetben a holdvilág nem milliószor, hanem kevesebbszer lesz gyengébb, de mégis oly gyenge, hogy a szem a hold tányerát sötétnek látja.

Mostani műszereink segítségével tehát lehetetlen körülményeket előállítani, melyek közt úgy látnók a holdat, mint ha tőle csak 25 mértföldnyi távolságra volnánk.

Ha London területét 28 $\square$ kilométerre tesszük: akkor e terület oly négyzethez egyenlő, melynek oldala körülbelül 5.2 kilométer, azaz: 2.6-szer nagyobb, mint az, mely a holdban az előbbi számítás szerint még látható volna. Ha megdöntjük, hogy ama számításban mindenütt a legnagyobb számokat használtam s hogy a valóságban csak mérsékelt nagyításokat, 100-szorosnál ritkán nagyobbakat lehet a holdon tett észleleteknél alkalmazni: azon eredményre jutunk, hogy oly holdi városoknak, mint London, ha ilyenek vannak, legfennebb csak általános körvonalait vehetnők észre, de a részletek teljesen láthatatlanok maradnának.

Idősb Herschel távoktárcsöve 360-szor nagyított. Ezt lehetne ide vonatkozólag a maximumnak tekinteni. De dr. Hermann J. Klein azt állítja, (Anleitung zur Durchmusterung des Himmels, 1880, 127. lap), hogy ő 450-szeres nagyítás mellett a legfinomabb részleteket is megtudta élesen és tisztán különböztetni a holdon. Azonban ez a nagyítás is meszsze marad az ezerszerestől.

Minthogy földünk a holdra körülbelül oly fényesnek látszik, mint a hold nekünk, a seleniták (holdlakók) a mi legnagyobbszerű műveinkről sem birhatnak tudomással, ha csak néző műszereik nem sokkal tökélyesebbek a mieinknél.

Luna aszszony tehát a firkésző embert mindig tisztas távolban tudja tartani magától s így sok titka is van, melyekről a rejtegető fátýolt föllebbenteni soha sem leszünk képesek. Ő maga felette makacs titoktartó, a mit nem azért jegyzek meg, mint ha azt óhajtanám, vajha földi testvérei is hasonló erényre dicsékedhetnének, mert ha ez így volna, mi férfiak honnan tudnók a titkokat?

A szomszédaszszony sokáig tudta rejtegetni azon tényt, hogy az ő házában az emberhez, vagy más, a földiekhez hasonló, élő lények nem lakhatnak. Igaz-e ez? Lássuk.

Földünkön a szerves élet legfőbb feltételei a levegő, víz, és meleg. A földiekhez hasonló lények csak ott élhetnek, a hol ez a három alapkellék meg van.

pességéhez mérve: nincs elhanyagolva az állam hivatalnokai.

Ezek voltak az én okoskodásaim. Isten és az állam irgalmazzanak nekem ezért.

Alsófehérmegye rendkívüli közgyűlése.

(Január hó 10-én)

A főtárgy, mely megyénk bizottságának összehívását szükségessé tette t. i. „a megyék háztartásáról“ a képviselőházhoz benyújtott törvényjavaslatnak megyénket is érdeklő része, a téli idő dacára szép számmal hozta össze a bizottsági tagokat. Mindnyájan elismeréssel kell adoznunk megyénk derék főispánjának azon készségéért, hogy — engedve számos bizottsági tag kérelmének — ezen rendkívüli közgyűlés egybehívása által alkalmat nyújtott arra, hogy törvényhatóságunk méltányos kívánatainak és ohajainak indokoltan kifejezést adhasson. Alig végezte be főispán úr mltga megnyitói beszédét, azonnal sietett a t. alispán ur e közérzelemnek, a bizottság éljenése között, kifejezést adni, mely jogkönyvileg is megörökítettünk.

„Nemely törvényhatóságok határának egyes községek és puszták átesetelése által való kiigazításáról,“ továbbá: „Abauj és Torna megyék egyesítéséről“ szóló 1881. évi 63. és 64. törvények kihirdetése után az igazoló bizottság nevében bejelentette, hogy m. igeni választó kerületben: Köblös Miklós, a csombordi választó kerületben László Simon választották meg a m. bizottsági tagokul, kiket az igazoló választmány igazolt. — Most következett a főtárgy, melyet Török Bertalan megyei főjegyző az állandó választmány javaslatának felolvasása után részletes indokollással adott elő. A javaslat következőleg hangzik:

Tekintetes megyei bizottság!

Belügyminiszter úr Nagyméltósága által „a megyék háztartásáról“ az orsz. képviselőház elé terjesztett és a Ház közigazgatási bizottsága által letárgyalt törvényjavaslat úgy általános elveiben, mint különösen a javadalmazási összeg megállapításából megyénket is kiválóan érdekelvén, kötelességének ismerté állandó választmányunk ezen törvényjavaslatban kifejezett, valamint a közigazgatási bizottság által kimondott és elfogadott elveket, egy színter a javadalmazás tervezetét tárgyalás alá venni, és e tekintetben a következő javaslatot járulni a mélyen tisztelt megyei bizottság elé:

„terjesztessék a f. hó 9-re összehívott rendkívüli m. bizottsági közgyűlésből az országos képviselőházhoz és m. kir. belügyminiszter úr Nmltgához felirat, melyben kifejeztessék

1. azon ohaj, hogy a törvényhatóságok önkormányzat-joga és ebből kifolyólag a szolgabírói járások beosztása a tisztviselői állomásokról szabályrendelileg leendő létesítése és a törvényhozás által megállapítandó javadalmazás keretén belül megfelelő fizetéssel való ellátása iránti intézkedés, a hóznandó törvény által is a közigazgatási bizottság javaslatához képest kifejezetten biztosítva legyen.

2. Tekintettel arra, hogy a törvényjavaslat mellékletéből kitetszőleg — megyénkben egy főorvos, egy aljegyző, két szolgabírói, két segédszolgabírói, két központi, két szolgabírói irnoki és egy árvászéki igrtatói állomás megszűntetése, továbbá egy alszámvevői, egy állatorvosi és 8 dijnoki állomás föllállítása tervezetik, tekintettel arra, hogy több törvényhatóság, mely megyénknél területileg és népességileg is kisebb, a megyénk részére kijelölt javadalmazásnál sokkal nagyobb összeggel tervezetik elláttatni, a javadalmazás megfelelő felemelése által nyújtassék megyénknél mód és segély arra, hogy a) az általunk továbbra is fenntartani javasolt nyolcz szolgabírói fennmaradjon, vagy ha ez kivihető nem lenne, legalább 7 szolgabírói rendszeresítésére szükséges javadalmazás adassék meg, mivel a megyét helyrajzi, népességi és nemzetiségi tekintetből — a közigazgatás hátránya nélkül — 6 szolgabírói járásra osztani nem lehet, s tekintve a folyton szaporodó közigazgatási ügyeket, a tervbe vett szolgabírói személyzet hivatásának gyorsan, pontosan megfelelni nem lenne képes.

b) miután a központban és az árvászéknél is a teendők évről-évre oly módon szaporodnak, hogy a személyzet tapasztása nevezetes hátránnyal járja, a központban jelenleg is meg levő 4-ik aljegyzői, és az árvászéknél az iktató-kiadói állomás tartassék fenn.

3. A közig. bizottság tárgyalásaiban azon elvi kérdés merül fel, hogy a megyei tisztí ügyészeknek — tekintettel fizetésük fölemelt összegére — ezentul a magán gyakorlat nem lesz megengedhető, ajánlatba hozzuk, hogy feliratunkban fejeztessék ki azon ohaj, miszerint a megyének hagyassék fenn a jog vagyoni körülményeikhez képest szabályrendelileg intézkedni a felett, hogy a t. ügyész folytathat-e — hivatalos teendőinek pontos elvégzése mellett — magán gyakorlatot, vagy nem?! Ismerve ugyanis azon jövedelem nagyságát, melylyel a kellő elméleti s főleg a közigazgatási kérdéseknél nélkülözhetetlen gyakorlati képzettséggel bíró ügyvedek bírnak, előre látható, miszerint főleg ezután az ügyvédi jog megszerzésének nehézsége folytán kevesbülő ügyvédek tekintve, minden mellékjövedelem kizárásával csakis a tisztí fizetéssel ellátandó ügyészi állomásra kellő képzettségű és kellő anyagi függetlenséggel bíró ügyvédek nem fognak pályázni s ennél fogva ezen állomásokat vagy kezdő ügyvédek, vagy különféle okok miatt elegendő praxissal nem bíró tehetetlen egyének fogják elfoglalni a közigazgatás kárára. Ezen elterjesztésünket és javaslatunkat eltárgyalás alá vételre ajánlván, kérjük annak elfogadását.

Alsó-Fehérmegye állandó választmányának Nagy-Enyeden, 1882. évi január hó 7-én tartott gyűléséből.

Következő számunkra hagyva az indokollást, most csak azt jegyezzük meg, hogy a javaslat vita nélkül teljesen el lett fogadva.

A zalathnai m. kir. pagonygondnokság által fausztatás érdekében a borbándi határon az Omoly vízén szándékolt építkezésekre vonatkozólag a tárgyalás alkalmával történt megállapodás szerint hozott engedélyező határozat, nem lévén figyelembe vehető azon utólagosan beadott kérvény, mely más, a tárgyalás alkalmával elő nem adott módon kívánta volna az építkezést engedélyeztetni.

Közleked. miniszter úr nmlga által már 3-ад izben lett visszautasítva a közmunka váltásáról szerkesztett szabályrendeletünk. A bizottság részben teljesítette a felhívást, részben fentartotta viszonyaink és körülményeink által indokolta álláspontját.

Felemlithetjük még, hogy M.-Ujvár községnek egy községi ház vásárlása, és e célra 3500 frt törlesztési költsön felvétele engedélyeztetett.

A tövisi volt határori testület a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főtanodától 15.111 frton megvásárolta a tövisi Sárpataki-féle malmot. A vásár- és a vételár kifizetése végett 15.000 frt törlesztési költsön felvétele jóváhagyott. — Az o.-lapádi körjegyzőnek megengedtetett, a községi képviseletet kérelme folytán, hogy irodáját és lakását N.-Enyeden tarthassa, miután a községekben a megfelelő helyiség nem található.

Számos községek számadása — és kevés kivétellel az összes községek f. évi költségvetése letárgyaltatott. Ezek között nevezetesebb volt Vizakna város kérése, melylyel egy aloldialis nagy terjedelmű mocsár os kaszálójának a vízáradástól való mentesítése végett 4000 frt törlesztési költsön felvételét kívánta jóváhagyatni.

Miután a gyűlési jegyzőkönyv is hitelesítve lett, főispán úr mltga meleg szavakban köszönte meg a megjelent tagok buzgalmát s éljenések között a gyűlést bezárta.

B.

Szomoru képek.

Visszaszállni a mult eseményeire, okulni elődeink példáján, elmerengni az ősek fájdalmain, együtt keseregni eltűnt elődeink borongó szellemeivel, megpihentetni a szívet a rá nehezült fájdalmaktól a boldogság emlékein: kötelessége az élő nemzedéknek.

S még ha a mult keserűséggel tölti is el lelkünket, szót esal ajkunkra a kegyelet, hogy visszaidézzük újlag elhunytaink árnyait, jól esik a bánatteli szívnek a visszaemlékezés.

Ennek az érzelmenek adunk helyet itt most, jertek keressük föl a temetőt, a közös sírkertet, hol annyian alusszák örök álmukat.

Midőn városunk pusztulásának évfordulóján f. é. jan. 9-én, az egyházakban tartott gyász-szertartásokról ez alkalommal is megemlékezünk, idézzük egyszersmind N.-Enyed város képviselői közgyűlése által az 1869-dik évben jegyzőkönyvre vett emlékiratot, mely egy példányban a várkastély északi oldalán levő s azon évben restaurált közös sír emléktáblája mögé, a falba is be lett helyezve. — Az emlékirat bevezetése Enyed történetét röviden vázolván és az 1849. január 9-diki pusztulás előzményeit esetelvéen következőleg tér át a rémes eseményre:

„Éjjeli 11 órakor (január 8-án) az A *) . . . . . tábora Csombordról bevonulva megrohanta a várost, a házakat elkezdte felgyújtani, az ablakon belövedőzni és az álmaikból felriadt lakosokat P. **) . . . . . nak e közben Fel-Enyed felől hasonlóan berohant táborával embertelenül gyilkolni. És folyt az öldöklés, gyújtogatás iszonyu, vérfagyalag kegyetlenséggel három napon át, annyira, hogy az utcákat füstölő üszkők és vér és holttestek boríták mindenfelé és az előtt népes, virágzó város mint ismeretlen romhalom, mint halál és pusztulás képét mutató nagy temető gyászolta elvesztett, legyilkolt lakóit a mintegy 900 házból álló városban nem maradván meg — az oláhokén kívül — több 15–20 háznál. Több mint 450 ártatlan férfi és nő lett akkor a nemtelen boszu és felzaklatott szenvedélynek áldozata, kiknek Enyeden és környékén szétszórtan heverő tetemeik azután össze szedtetvén, különböző helyeken temették el. — Legtöbb — mintegy 350 — a kastély-kerület északi oldalán volt mészgödörből rögtönzött sírban, 70 a főiskola városzeg utcai vendéglője udvarán levő kútnban, 40 az „Ebhát“ nevű dombon és egy néhány a Szentkirály utczában, a Polgár Adam-féle ház pinczejében pihennek mostanáig jeltelenül“.

Az ekkor N.-Enyeden megölettek közül idejegyzzük a következőket.

I. Városiak közül:

Városi tanácsos id. Czinege István. Ügyvédek: Török Dániel, egyszersmind városi főjegyző, László István. Vida Bálint, Szabó Rácz Pál, Borberek Sándor, Borsos Lajos, Orvos Vizi József, Erdős Széles Ferencz, Szathmári Nagy József, Néhusi János, Lengyel Albert, Réti Károly, özv. Sándor Elekné Adorján Rákkal, Kovács Józsefné Gálfi Rozália, Zsigmond Lászlóné Sándor Rákkal csecsemő gyermekével, gróf Nemes nyug. eszásári százados, Horvát László nyug. eszásári őrmester, Baló László, kereskedő Zakariás Imre és fia Zakariás Márton, kereskedő Mánovich János, Segesdi István városi irnok, Hegyi József, Lélek Zsigmond magau fi-tanító, Rácz Gábor, Karacsai Antal, Bartha Ferencz mészáros, Szerepi István timár,

*) **) Ne adjuk meg nekik a szomoru dicsőséget, hogy megnevezve legyenek! Az emlékiratban nevék ki van írva. — P. . . . t. különben nőtlerie a nemezis, a kert alatt halt meg. Szerk.

Szente Pál, Gergely Márton, Huszka József, Halmágyi Sándor, Szász Mihály és Szegedi Károly szabó mesterek, Bus Mózes, id. Veres József és Györgybiro Márton szöcsmesterek, Butyka Ferencz, Lukács Károly, Dobolyi Sámuel, Dobolyi József, Kovács István és Kmegy Márton eszmadia mesterek, ifj. Veres József és Barta Mihály szöcslegények, Posva Antal üveges, Maksi puskamüves, Bartók Adám, Tegzes Sámuel, Freitag Gusztáv uszómester, Kunsztár András, Polgári Lajos, Czajler Andrásné, Besenyei Mihályné, Vajna Mózesné, Sánta Andrásné, Kercsedí László jeles hegedüs.

Megölettek vidéken:

Tanár Péterfi László Boros-Bocsárdon, Josa István kőműves a m.-bagói határon, kalapos Zsander Sámuel Szász-Ujfaluban. . . .

II. Vidékiek közül:

Török Ferencz fel-enyedi, Miskolczi Ferencz 94 éves csombordi, Benke Dániel szász-ujfalusi ev. reform. papok, Farkas Dániel, Splényi pánádi birtokos, ifj. Miskolczi Ferencz a csombordi ev. ref. pap fia. Brenesán Károly maros-szentkirályi, Vajna László lörincz-révei, ifj. Boér Ferencz ispánlaki, Fogarasi István háportoni birtokosok, Szegedi Ferencz és fia o.-lapádi birtokos, Kovács Sándor szolgabíró és Útó Sándor fugadi gazdatiszt a br. Bánfi Ferencz udvarában. — Nem ölettek ugyan itt meg, de részint uton fagytak meg, részint a váratlan katastrofa okozta rémület következtében még ezen év — 1849. — elején elhaltak: Városi tanácsos Fejérvári József, ügyvéd Kovács József, városi szónok — orator — Nagy József, gyógyszerész Veres Mihály, özv. Török Ferencz Rozália fel-enyedi ev. ref. papné Kolozsvárt, ügyvéd László István és neje az uton fagyott meg. — Fel-enyedi ref. pap Török Ferencznek két gyermeke egy fiu és egy leány Enyeden, a cath. templomban fagytak meg.

De ne idézzünk fel több gyászos emléket és végezzük szomoru közlésünket az emlékirat szavaival: „Legyen a ti álmatok a közös nagy sírban és a hol pihentek mindenütt esendes, mit ne zavarjon az élők gyógyíthatlan fájdalma soha! s legyen poraitok felett egyetértés, béke e hamvaiból harmadikszor emelkedett városban!“

Fővárosi levél.

Budapest, 1882. jan. 13.

Kedves barátom!

Engedd meg nekem, hogy a „Közérdek“ tisztelt olvasóinak meséljek valamit a fővárosról, az itt folyó dolgokról.

Hát a vén január megtelepedett, emberségére legyen mondva, derekas hidegséggel. Hó nincs, de van köd olyan, hogy akármelyik londoni gentleman büszke lehetne rá. A hideg legkedvesebben lepte meg a koresolyázó világot. Ez egészséges sportot nagyban üzzük. A jégen van mindenki, a hol az élet annál mozgalmasabb, mert a halifajok és a laplandiak versenye folyik. Valami koresolyagenie olyan koresolyát fundált ki, a melyet csak egy csavar reguláz s ezzel hadat üzent a Halifax-féle eszköznek. Most kétségbeesnek a szenvedélyes koresolyázók valamelyike, ha neki nem volna laplandi (új találmány) koresolyája.

Mert a bolond divatja járja. A farsang itt a nyakunkon. A farsang! tündérvilága a fiatal leánynak, vágya a fiatalágnak és alapos aggodalma a családapáknak. S az a divat! Nem a „putz“ drága, hanem a kelme. A renaissance fölemelie fejét s a stilszerűség ideiglenessége és menkü drágasága acut zavarokat idéz elő a házi merlegekben. Hisz csak vegyük a „bogács“ eszméjét. Valakinek eszébe jutott az alföld ez árva növényét felszedni a homokból s föltenni a fejére. Most aztán üveg-házakba viszik az élelmes virágárusok a bogácsot. (a mit nálunk a szamarak oly gemüthlich legelnek) s árulják drága pénzért izléses csokrokba kötve. — Hát nem bolond a világ? Méltó a bogácsoshoz.

A „Saison“ azért javában járja. Zeneestélyek, hangversenyek, társas összejövetelek, közbe egy-egy jubeliummal élénkítve, majd a bálók hosszú egymástánja; a színházakban premiérek és vendégszereplések; a lapok előfizetési felhívásai; fizetes vállalatok tömege, bankalkulások . . . . . szóval élet.

Es ezzel riktó ellentétben a nyomor növekedése a tél beálltával. Az ember szíve elszorul, ha látja naponta azt a nagy transportot, a melyet a rendőrség drabantja kísérik be, az éjjeli razzia-eredményeképen. Nagy része ez összefogdosottaknak dologkerülő, gazemberek; de láthatók ottan tisztességes arcz egyének is, a kik örömet dolgoznak, ha munkához juthatnának. A ki nem akarja az éjszakát az utazók padján tölteni, az elme egy rendőrségre és a legősintébben kéri, hogy csukják őt be egy éjszakára, hadd alugyék legalább fedél alatt. A melegedő szobáknak, népkonyháknak is saisonja ez.

De hagyjuk ezt; erőt talál venni rajtam a melancholia (mondjuk: honfűbű), a mi a legkevésbé alkalmas arra, hogy mulattasson. Ha megengeded, alkalmilag fölkereslek leveleimmel a farsang zajából. — Addig is isten veled!

Lapádi.

VIDÉKI LEVÉL.

Abrudbánya, 1882. jan. 10.

A megyénk és városai érdekében felállított beeses lapját innen a havasok közül sietünk melegen üdvözölni s kívánjuk, hogy a „Közérdek“ kitűzött céljának megfelelően, sokáig lehessen a mindnyájunk közérdekének képviselője.

Abrudbánya, mint a megye egyik előretökékvő városa, közügyeinek megbeszélésére helyet kér a „Közérdek“ hasábjain, a minek olykor-olykor készséggel leszünk szószólói.

Ha visszapihentünk a már letűnt 1881-ik évre,

Viszszapillantás Magyarország közgazdasági fejlődésének főbb mozzanataira az 1881-ik évben.

Közgazdasági viszonyaink javulásában egy sok tekintetben forduló pontot képező év tünt le mögöttünk túlhaladva előzőit jelentékeny törvényhozási intézkedések és maradandó becsü pénzügyi alkotásokban. Tekintsünk szét mit nyújtott és mit készített elő e részben a lefolyt év s első sorban soroljuk elő a törvényhozás nem esékély fontosságú alkotásait.

A szentesített törvények közt első sorban említendő a már rég várt esődtörvény, mely példányszerűleg kidolgozva 271 §-ban szabályozza az anyagi intézkedéseket és az eljárást a közönséges és kereskedelmi esődesetekben; — a kisajátítási törvény, általános határozatok után részletesen intézkedve a kártalanításról, a kisajátítási terv- és annak megállapításáról, a kártalanítási eljárásról, a kisajátított ingatlanok után járó közterhek és költségekről ideiglenesen kisajátítás és átmeneti intézkedésekről, mely törvény az élelken megindult vasuti építkezés és viszszabályozási munkálatok keresztülvitelére igen nagy horderevvel bír; — a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről szóló törvény, mely által állami kedvezményekben részesítettnek a technika jelen fejlődése szerint berendezett azon gyárak, amelyek eddig Magyarországon elé nem állított cikkek készítenek, azonkívül egyéb sora a legfontosabb iparművekben már létező vagy ezentúl felállítandó gyáraknak, felmentvén azokat nagyobb számú évekre a közs. keresetadó, pótlék és általános jövedelmi pótdadó alól; egy egy a belföldi borszeforgalom, mint a magyar értékpapirokkal a külföldön kereskedésben fontos törvény a közforgalom tárgyát képező értékpapirok bírói megsemmisítéséről és elévüléséről, végre az áruforgalmi statisztikáról hozott törvény, mely Ausztriával és a külfölddel való kereskedelmi forgalmunk megbízható ismeretéről fog vezetni az által, hogy mindazon áruküldeményekről, melyek a vasuti vagy hajózási vállalatoknál a magyar korona területéről kivitel céljából adatnak fel, vagy a magyar korona területére mint behozatali cikkek érkeznek meg, az áruforgalmi statisztika céljából külön nyilatkozatok állítandók ki; s már az eddig közölt adatok nem remélt s igen megnyugtató viszonyokra engednek következtetnünk.

Továbbá különösen kiemelünk kell a következő pénzügyi törvényeket s köztük mint az egész év legfontosabb eseményét első sorban a 6 százalékos magyar aranyjáradék kölcsönkötvények beváltásáról s ezen célból 4 százalékos magyar aranyjáradék-kötvények kibocsátásáról hozott törvényt, melylyel a pénzügyminiszter felhatalmaztatott, hogy a 6%-os aranyjáradék kötvények birtokosainak a tőkét részletenkint felmondhassa és a menyinyben a kötvény-birtokosok a birtokukban levő 6%-os kötvények helyébe az azokért nekik esere után felajánlandó 4%-os aranyjáradék-kötvényeket elfogadni hajlandók nem volnának, a kötvénybirtokosoknak a kötvények névszerinti tőke értékét sterlingértékben vagy arany forintokban kifizesse, mely mivelet olyképp viendő keresztül, hogy az aranyjáradék-kötvények után fizetendő évi kamatösszeg a beváltási mivelet legombolyítási ideje alatt folyton kevesbedjék, a mivelet befejezése után pedig az összes 4%-os aranyjáradék-kötvények után évi kamat fejében legfeljebb 21.800.000 arany forint fizetessék; míg a forgalomba került 400 millió 6%-os aranyjáradék évenként 24 millió forint kamatozást vett igénybe. Ezen törvény következtében azon intézkedés is módosítást kellett hogy szenvedjen, mely által némely államkölcsönök tőketerlesztési évi járulékaiknak 6 százalékos aranyjáradékkal fedezése volt megengedve, mi okból a pénzügyminiszter utasított ezen fedezetre vagy 4 percentes arany- vagy 5 percentes papíráradékot kibocsátani. A pénzügyi törvények közé tartozik a sok felől megtámadott 1881. évi IV. t. cz. a cukor-, kávé- és sörfogyasztás megadóztatásáról, mely különben egyszerű adómen behajtási módja a gyakorlatban nem jól vált be és az érdekeltek részéről nagymérvű agitációt idézett elő. Az adó-kivetés szövevényessége a mint nyílt községek vagy zárt városokról van szó, a bejelentés bonyolodott volta a fogyasztás nyilvántartása és a törvény egyéb nehézségei valószínűvé teszik, hogy azon változásokat kell tenni. — Pénzügyi hatálya még a földadó szabályozásáról szóló 1875. VIII. t. cz. némely intézkedéseinek módosítása tárgyában hozott törvény, mely által az állami földadó a katasteri munkálatok teljes befejeztéig a véglegesen megállított katasteri tiszta jövedelem oly százalékaiban vették ki, hogy a földadó összege 29 millió forintot meg ne haladhasson, intézkedvén továbbá a tiszta jövedelmi fokozathoz az adatok gyűjtése és a sorozási munkálat végleges megállapítási módjáról.

Vasut-építések és folyam-szabályozásokat rendelnek el a következő törvények: a bosznavölgyi keskeny vágányú vasutak Zeniczától Szerajevóig való kiépítéséről a közös aktinákól 3,331,000 forint erejéig; a budapest-hatvani és hatvan-szolnoki vonalok összekötésére vasut építését elrendelő törvénynek azon módosítása, hogy az, az előbb nevezett vonalba ne Pécel és Csaba közt, hanem a rákosi állomáznál s így a főváros közvetlen közelében szakadjon be; a budapest-zimonyi vasútról és szárnyvonalairól hozott igen fontos törvény, mely szerint ezen Szabadkán, Ujvidéken és Zimonyon át a magyar-szerb határig építeni rendelt vasuti fővonal s az e fővonalból Kiskőrösönél kiágazó és Kalocsáig, valamint a Szerémségben Indiánál kiágazó és Mitroviczig létesítendő szárnyvonalok államköltségen mint állami vasutak építendőek ki és szerelendőek föl s a 28 millió forintban megállapított építési és felszerelési költségek 5%-al oszt. értékben kamatozó adómentes járadékkötvények kibocsátása után szerzendők be, utasítatván a közmunka- és közlekedési miniszter, hogy a vasuti vonal és Száva-híd építését azonnal indítsa meg s a Budapest-Zimony határszéli vasut létesítésére a szerb fejedelemséggel kötött vasuti egyezményben meghatározott határidő alatt hajtsa végre; to-

két oly üdvös és messze kiható intézmény jött létre városunkban, a minek áldásos következményeit már most is érezzük s hovatovább mind jobban fogja érezni Abrudbánya minden egyes polgára.

Az első a polgári segély-egylet, a mely nem épen három negyedes fenállása alatt meghaladja a 17,000 frt forgalmat s már eddig elé egy honoratior, mint az iparos osztály számos tagja részestült jótékony segélyében, kiszabadítván magát ezáltal az uzsora körmei közül.

A második a két tanítónővel ellátott állami elemi leányiskola, melyben a növendékek száma naponként növekedik s már most 80-an felül van.

Mindenesetre örömmel kell elismernünk, hogy az elmúlt esztendő évtizedekkel vitte előbbre városunkat, a minek előidézését egy néhány ügybuzgó, egy város, mint a polgárság érdekeit szívóken hordozó férfiak köszönhetjük.

Azonban ez bár kezdetnek nagyon szép, de még nem elég; mert meggyőződésünk szerint városunknak szüksége van egy bányászati szakosztállyal egybekötött állami felsőbb népiskolára, a hol bányagazdák és felőrök képeztessenek, a kik a csak sok éveken át megszerezhető tapasztalást már mindjárt kezdetben szakértelemmel pótolhassák s ezáltal a magán társulatok bánya-iparát felvirágoztassák, a mely most csak pang, a minek következtében a nagyobb részben bányászattal foglalkozó népünk alig képes a mindennapi kenyerét megkeresni.

Azért nálunk egy ily iskola felállítása azt hisszük annyira életkérdés, hogy annak sokáig való elodázása községünk egy szellemi, mint anyagi tetemes vesztesége nélkül alig képzelhető; míg ellenben, ha ez iskola felállítatik, a reá fordított költséget a város lakossága jólletének s ezáltal adóképeségének emelése teljesen kárpótolni fogja.

Meg vagyunk győződve, hogy e tárgyban törekvésinket megéne vezérferfiain teljes erejükből támogatni fogják s a magas kormánytól oda fognak hatni, hogy méltányos kérelmünk meghallgattatván, azt minél előbb siker koronázza. — A vizsolátásra.

Abrudbányai.

Nagy-Enyed, 1882. jan. 13.

A városi képviselők választása f. hó 9-én, a választók rendkívüli érdeklődése mellett megtörtént. Városunk legöregebb lakói sem emlékeznek, hogy valaha a képviselők megválasztása ily hatalmas hullámokat vert volna fel. A választóknak csak mintegy 10%-a nem gyakorolta választási jogát. A két küzdő párt minden erejét bele vitte a küzdelembe. A választás eredményét mindenki nagy érdeklődéssel várta, mely pedig következő: Legtöbb szavazattal rendes tagokká megválasztották a „patakon innen“ kerületben: Sándor Miklós (farczádi), Löcsény Sp. Lajos, Incze Sámuel, dr. Kovács Ödön, Vint Alajos, dr. Bartók György, Vecsei Ferencz, Ravai József és Balázs József; póttagokká: Richárd Mihály, Straub János, Jakab Károly és Király Albert. A „patakon túli“ kerületben képviselőkkel rendes tagok lettek: Rákosi Bálint, Török Antal, Dezső Zsigmond, Bodó Ferencz, Török Bertalan és Hajdú András; póttagok: Dezső Dénes, Janos Gábor, Saprényi János és Czeiler Ede. A választás, dacára az erős küzdelemnek, a legszebb rendben folyt le, a mi becsületére válik értelmes polgárságunknak. A választás eredményét nagy örömmel vette tudomásul a választó közönség s lelkesedésének jeléül, az óhajtvá várt békes egyetértés vissza tértének reményében ifj. Gáspár János fáradhatatlan munkás tanácsos, választási elnököt fátylas menettel kísérte szállására a polgárság nagy tömege, a fáradságot nem ismerő, önzetlen hivatalnokai iránt való hő ragaszkodásának jeléül. — Kiténtette Kovács Gyula városi főjegyzőt, ki mióta a terhes munkát elvállalta, lakadatlan szorgalommal szolgálja a város érdekeit s lelkesedve küzd a város előhaladása, a polgárság jóllete érdekében. Ezek után a menet a várat megkerülve s érdekekben megöszült derék polgármesterét éltetve, példás rendben szétoszlott.

Szívünköl üdvözljük a választott testületet, mely a város közérdekét, a polgárság jogainak megvédését, az ipar fejlesztését tüzte zászlójára. Adja isten, hogy munkásságát siker koronázza, hogy a város és lakóinak érdekei soha személyes érdekek miatt mellőzést ne szenvedjenek. Egy választó.

Az a rémes ügy Nagy-Enyeden.

A „Kelet“ folyó évi 7. száma „Tihamér“-tól Gyulafehérvárról ama nevezetes ügyről hosszabb cikket közöl, melynek tartalmával szükségesnek tartjuk megismertetni olvasóinkat.

Feiler R. és társa tudomást szerezvén Béni Márton gyógyíthatatlan betegségéről, őt 30,000 forintig biztosítani akarták a Greshammal. A társaság vezértitkára lejött Kolozsvárról s az orvosi vizsgálat megejtése után, mely Béni „ausgezeichnet geeignet“-nek találta, a társaság fölvette Béni s a kötvény le is érkezett Londonból ide. A kötvényt azonban Feiler nem váltotta ki. Az ügynök ez idő letelte után sem küldvén viszsza a kötvényt, a Gresham tehát alapszabályai alapján „azt követelte jogosan, hogy a 3 hó

leforgásával az ügynökre hárult jogvesztés következtében az első beváltási díjat kapja meg.“ Végre a 3 hó lejártával Feiler R. csakugyan beváltotta a kötvényt. Egyszer csak a budapesti igazgatósághoz egy névtelen levél érkezik körülbelül következő tartalommal: „A társaságot 30,000 frtig rászédtek. Kijelölj le az igazgatóság egy specialis biztost, kit Nagy-Enyeden a névtelen író a vasutnál megvár. A titkot felfedezi akkor, de ezer forintot azonnal fizessen a társaság előre. A küldendő biztostnak felismerhető jele legyen. A mint megérkezik Enyedre, utazzanak együtt vidékre.“

E felszólítás folytán a vezértitkár lejön s az indóháznál Mester Attila m. alorvost találja, ki nem akarja felfedezni a titkot, addig, míg az 1000 frtot meg nem kapja. Midőn már a közjegyzőhez szándékoztak, hogy ott az 1000 frtos ügyet lebonyolítsák, Sz. vezértitkár azt mondja az alorvosnak: „Megjegyzem dr. ur, hogy ha a kérdésben forgó ügy a Béni eseteire vonatkozik, akkor nem áll alkunk, mert ezen esetet tudjuk s tisztáztuk.“ Az alorvos abba hagyja a közjegyzőhöz menetelt s kijelenti, hogy nem fedez fel semmit.

A vezértitkár gyanítva, hogy a Béni-féle ügy forog szóban, a kórházba megy, hol Béni már fel volt gyógyulva, s épen kiakarták bocsátani. Azonban ott marasztalták s dr. Boecz m. főorvos újabb vizsgálat után rájött ama betegségre, mely már a biztosítás előtt meg volt. Ennél fogva a vezértitkár követelte a kötvény birtokosaitól az ügylet storniozását. Az illetők végre a vezértitkár fenyegetésére viszszaadták befizetésük vesztésével is a kötvényt s „nyilatkozatot adtak, hogy semmi követelést nem támasztanak.“

Eként a „Gresham“ tisztázva az ügyet, felhagyott vele.

Mester Attila azonban nem tudván erről, gyanúsítani kezdé a kiküldött biztost is, „az öszszejártszással fenyegetőzött újabb, de már nem névtelen levélben, hogy az ügyet tovább viszi, ha kell egész Londonig.“

Időközben kapott feljelentés nyomán a gyulafehérvári kir. törvényszék vizsgáló bizottsága kiszállt Enyedre s fölvette az esetet.

„Anynyi bizonyos, hogy a „Gresham“ társaságot sem, egy tisztviselőjét sem érinti semmi nemű mulasztás vagy bűn — sőt ellenkezőleg.“

A nagyenyedi orvostudorok az „Orsz. Ért.“ gyanúsító közleménye miatt sajtópört indítottak.

Eddig a „Kelet“ tudósítója; a továbbiakról szintén értesíteni fogjuk olvasóinkat.

VEGYES HIREK.

— **Fekete Pál** szőlészeti vándortanárral az ország-szerte ismert jeles szakemberrel gyarapodott legújabb munkatársaink száma. — Kapesolatban e hírrel azon örvendetes körülményt is közölhetjük, miszerint Szilágyi Párkás ref. lelkész, szőlőjét, mintaszőlőművelésre felajánlván, ajánlata nevezett szaktanár úr által a miniszterhez feljelentetett s ennél fogva biztos kilátásunk lehet, hogy a mintaszőlőművelés városunkban már ez év tavaszán kezdetét veendő.

— **A himlőről.** Jan. 7-etől 14-éig hólyagos himlőben megbetegült 6, meghalt 3. Vöröshimlőben ugyanezen idő alatt beteg lett 5, halálozás nem történt. A védhimlő-oltások gyorsan haladnak és valószínűleg e hóban be fognak fejeztetni.

— **A himlőjárvány** miatt újabb alispáni rendelet következtében városunk valamennyi iskolái e hó 26-ig zárva maradnak.

— **Abrudbányáról** írják, hogy az oláh karácson másodnapján reggel azon rémes hír járta be a várost, hogy az éjjel egy 5 tagból álló család szobájában halva találtattak. A hír bárha egészen nem is valósult, de az ott mindjárt megjelenő orvosok az apának és egy nagyobb leánynak halálát konstátálták, míg az anya és a két kisebb gyermek, bár azok is elkábultva életben találtak. Hogy széngöz, vagy szeszmergezés okozta-e halálukat nem lehetvén egész tisztán kideríteni, az elhaltak belső részei vizsgálat végett az egyetemre küldettek el. Az eredményt annak idejében tudatjuk.

— **„Mata fuegos.“** Közlelebről azt irták a lapok, hogy a budapesti szeszgyárosok jelenlétében tett kísérlet kudarcot vallott. Erre most már a „tüz-ölő“ vállalkozója kijelenti, hogy ez teljesen valótlan állítás, a kísérlet itt is fényesen sikerült, az égő fabódé fél perc alatt elhamvadt.

— **Ugy hisszük,** kiválóan érdekelni fogja olvasó közönségünket az a hír, hogy Maspero, az egyiptomi muzeumok igazgatója fölfedezte bejáratát a libiai homok sivatagon levő piramisok egyikének. Egy jókora folyóba jutott a nyílason át, s ha az azt elzáró falat áttörik, nevezetes eredményeknek nézhetünk elébe.

— **Erkel** operáját „Bánk-Bán“-t ez év elején az Egyesült-Államokban, Baltimoreban is elő fogják adni.

— **Kadácsi Dániel,** ezen széles körben ismeretes derék öreg ur, ny. százados, I. Napoleonnak kortársa Kolozsvárt 102 éves korában elhalt.

— **Szentkirályi Mór** a kitünő és publicista, közéletünk ezen kimagasló alakja elhunyt 72 éves korában.

— **Toborszky és Parsch** nememűkereskedésében Budapesten, megjelent „Az igmándi kispap“. Berozik Árpád eredeti népszimlének közkedveltségű dalai: 1. Hej le szörnyű. 2. Az én rózsám. 3. Hogyha egyszer menyecske lesz. 4. Még azt mondják. 5. Kis paszirta. 6. Arad a viz. 7. Szomorú füz hullatja levelét. 8. Szép a hajnal. 9. Tripla szegfű. Énekhangra zongora-kísérettel, vagy zongorára külön alkalmazta: Erkel Elek. Ára 1 frt 50 kr.

— **Beküldetett.** A nagyszabású magyar dalkör évkönyve 1881-re. Az egyesület összesen négy dalestélyt rendezett, s pénzvagyona jelenleg 311 frt 58 kr. Tagjainak száma: működő tag 43; pártoló tag 150, alapító tag 2, tiszteleti tag 2. A dalkör épen ma (jan. 15.) tartja évi rendes közgyűlését. Szívünköl kívánjuk a leg-szebb sikert, a kitünő tisztviselők által vezetett derék magyar dalkörnek!

vább a budapest-pécsi elsőrendű vasut kiépítését engedélyező törvény. ezen a m. kir. államvasutak budapest-kelenföldi állomásáról kiinduló s Dombóváron át a Pécs melletti Szentlőrinczig vezető vasut költségei 15-7 millió ezüst forint névértékben vannak számítva s az állam minden terhelte nélkül jön létre, az összes vonalok kiépítése 2 1/2 év alatt eszközölendő. Továbbá a helyi érdekelt támogatásával létesülő arad-csanádi, szatmár-nagybányai és nagyikinda-beckereki helyi érdekű vasutak kiépítését engedélyező törvények. — Nagyszabású s az ország két legfontosabb vidéke biztosítását eszközölő vízszabályozási munkát indítottak meg a közép-Tiszavölgy ármentesítése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről s a főváros mellett befejezett Dunaszabályozás eredményeinek biztosítására a szabályozásnak a promontori Dunaágban folytatásáról hozott törvények.

A kereskedelmi érdekeket érintik a spanyolországgal kötött kereskedelmi és hajózási szerződés, a német birodalommal való kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak rendezéséről szóló törvény, a Franciaországgal és Szerbiával kötött szerződések.

A mezőgazdasági téren egyetlen szentesített törvényt sem mutathatunk fel, a magánvevényesség itt élénkebb volt, mint a törvényhozás. Ki kell itt emelnünk az országos Gazdakör alakulását, melynek nagy érdekkel látogatott gyűlésein a legtekintélyesebb és önzetlenebb hazafiak már is sok életbevágó kérdés felvetése és megvitatásával kimutatták az irányt, melyen ugy a törvényhozás, mint az egyesek tevékenysége legsikeresebben indulhat meg mezőgazdaságunk fölszólására. (Vége következik.)

Felelős szerkesztő: Dr. Boros Gábor.

Kiadó-tulajdonos: Pollák Mór.

Sz. 94—1882.

HIRDETMEY.

A gyula-fehérvári m. kir. törvényszéknek a Nagy-Enyed város határa tagosítása tárgyában beadott kiigazítási keresetek tárgyalására határidőt kitűző alábbi végzése a tagosításban érdekelt összes nagyenyedi t. cz. birtokosoknak azon értesítéssel juttatik tudomására, miszerint a beadott kiigazítási keresetek másolatai mai naptól fogva a tanács irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A városi tanácsból:

Nagy-Enyeden, 1882. január 11.

Sándor Elek,
polgármester.

Kovács Gyula,
főjegyző.

Sz. 9210—1881.
urb.

Nagy-Enyed város határának tagosítása tárgyában még a régebbi eljárás szerint következő kiigazítási keresetek és illetőleg kéresek lettek beadva. u. m.:

- 1-ször. Lázár Imre által 1 darab kérés.
  - 2-or. Acs Ferencz által 1 darab kérés.
  - 3-or. Nagy Pál által 1 darab kérés.
  - 4-er. Mártonfi József és társai nevében ügyvéd dr. Rácz János által 1 drb. kérés 2 példányban.
  - 5-ör. Reznik Kósa István nevében ügyvéd Kerekes Mihály által kérés 2 példányban.
  - 6-or. Nagy-enyedi ev. ref. luth. egyháztanácsa által 3 drb kérés egy-egy példányban.
  - 7-er. Br. Bánfi Jenő és társai nevében ügyvéd Medgyes Bálint által 1 kérés 3 példányban.
  - 8-or. Kaul Mátyás által 1 kérelem 1 példányban.
  - 9-er. Bőjtő Zsigmond által 1 kérés 1 példányban.
  - 10-er. Bugán Andrásné született Csungán Rozália által egy kérés 1 példányban.
  11. Balló Adám és érdektársai nevében ügyvéd dr. Rácz János által kiigazítási kérését két példányban.
  - 12-er. Özv. Balog Lajosné nevében ügyvéd Rácz György által kiigazítási kérését két példányban.
  - 13-or. Özv. Balog Lajosné nevében ügyvéd Rácz György által kiigazítási kérését két példányban.
  - 14-er. Beke Mihály nevében Rácz György ügyvéd által kiigazítása kérését két példányban, ennél fogva az 1880. év augusztus 23-án 2364/I. M. E. szám alatt kelt új utasítás 85. és 35. §§. rendelkezései lehetővé téve ezen keresetek másolatai és illetőleg a kéresek itt elkészített másolatai kézbesítetnek mind Nagy-Enyed város polgármesterének, az elsőlettek és illetőleg eredeti kéresek ezen bíróságnál visszatartatván, értesítetnek az összes érdekelt, hogy ezen itten visszatartott elsőletteket az alább kitűzendő tárgyalásig megtekinthetik.
- Ezen kiigazítási keresetek és illetőleg kéresek megvizsgálására kir. törvényszéki bíró Guardazon József ur küldetik és melléje szakértőül hitelesítő mérnök Malom Zsigmond rendeltek ki, határidőül pedig 1882. évi márczius hava 2-án délelőtti 9 óra tűzetik ki a helyszínerre Nagy-Enyed városába a városházához, hová az érdekelt oly figyelemmel idézettek meg, hogy az eljárás tárgyát képező körülményekre nézve ennek befejezése után utólagos felszólásoknak hely nem fog adni.
- Hitelesítő és működő mérnökök kötelezőleg idézettek meg. A gyula-fehérvári kir. törvényszék urbéri bíróságának 1881. december hó 27-én tartott üléséből.

Porutiu Emil.

Alólirott van szerencsém a t. közönséggel tudatni, hogy folyó hó 10. óta helyett Nagy-Enyeden törvényesen engedélyezett

LAKATOS MÜHELYEMET

megnyitottam, s készen vagyok a nagyérdemű tisztelt városi, valamint vidéki közönség becses rendelkezésére

javitások és új munkák

fölvállására és pontos elkészítésére a legjutányosabb árban.

Tisztelettel:

Biró Lajos,
lakatos.

Lakásom br. Kemény I. ház, buzapiacz.

Az olvasni szerető közönség szives figyelmébe ajánlja a hosszu téli estékre

WOKAL JÁNOS KÖNYVÁRUS N.-Enyeden,

jól berendezett

KÖLCSÖN-KÖNYVTARÁT,

mely áll 3200 magyar és német könyvből. A beállítás mindennap megtörténhetik.

A részvény-díj nagyon esekély. Vidéki olvasók kedvezményben részesülnek.

Nemkülönbön ajánlom

KÖNYVKÖTÉSZETEMET,

melyben mindennemű könyvkötői munkák egyszerű, valamint arany metszésű könyvek, disz munkák u. m.: fali kosarak, szivartárazók, kötökosarak, óra- és varrópárnák, olasz-falak bevonása stb. felvállaltatnak gyors készítés és jutányos áron.

Most jelentek meg s nálam kaphatók:

Pártok- és Vezérek az országházról	1 frt.
Jókai Asszonyt kísér Istent kísért	1 frt 20 kr.
Gróf Teleki Sándor Egyről-Másról 2 kötet	4 frt.
Rákosi Jenő. A legnagyobb bolond, regény	2 kötet 2 frt 50 kr.
	2 frt 50 kr.
K. Papp Miklós Itt is, Ott is	2 frt 50 kr.
Képek a nézeti oktatáshoz az ifjuság számára 300 élő lényt és tárgyat tartalmazó 30 szines táblával	4 frt.
Schneider Képes átlásza	1 frt 50 kr.
Hatszáz Magyar nemzeti dal kötve	1 frt.

4—

A n. é. helybeli és vidéki birtokos uraknak becses figyelmét felhívom, hogy ha a következő szép, tiszta, csiraképes magvakból bármennyi eladó van, azt a rendes piaci árban szívesen megveszem; u. m.:

szép, nagyszemű lenese, tiszta búkköny, canadai nehéz zab.

Viszont ajánlom a tavaszra szükséges gazdasági magvakat; tisztelettel kérve egyszermind a nagyérdemű birtokos urakat, hogy minden ilyenmű megrendeléseiket legkésőbb február hó végeig nálam tegyék meg, minthogy rendelményeimet a legbiztosabb forrásba akkor küldöm fel.

Végül megjegyzem, hogy mindazoknak, kiktől ez idén rendelményt kapok 5% árleengedést nyujtok.

Bisztritsány Lajos.

SIMALYA MIHÁLY

férfi- és női divat-kereskedése Nagy-Enyeden,

jutányos árak mellett ajánlja dús választéku raktárát

farsangi czikkekekben

u. m.:

szines Tarlatant, Crepe lisét, Mollt, Batistot, minden színű Satint, továbbá igen esinos virágokat fej-, mell- és ruha-disznek, minden színű és szélességű Atlass-Faillé- és Mouslin szalagokat, nemkülönbön minden színű és nagyságu kesztyűket.

Ez alkalommal van szerencsém a n. é. közönség figyelmébe az elismert legjobb gyartmányu

Chiffont, Rumburgi, Creas- és fonal-vászon

minden szükséges szélességben, Canavászt, Oxfordot és lenzebkendőt gyári árak mellett ajánlani.

Férfi-, női- és gyermek-kalapokban, továbbá férfi-, női- és gyermek-czipőkben és minden megkívánható más czikkekekben, az idényhez képest dús választék van.

Férfi ingek, gallérok, kézelők és nyakkendők!

JAKABFY ANTAL, N.-ENYED.

Ajánlja a n. é. helybeli, valamint vidéki közönség becses figyelmébe dúsán ellátott női- és férfi divat-szövet raktárát s egyszermind szives tudomására kívánja hozni, hogy a közeleg farsangi idényre igen nagy választéku

báli kelmei

már megérkeztek, ugymint:

Több színben atlasz, szatinok, fulárdok, creppeliszek, moulok, áttört ezüst- és aranszálu tárlatának, nem különben finom virágok egyes külön darabok és teljes garnitúrák, valamint igen finom férfi- és női kesztyűk.

Báli legeztyők dús választékban, feltűnő jutányos árak mellett.

A n. é. közönség becses s tömeges látogatását tisztelettel kéri JAKABFY ANTAL.

Vidéki megrendelések pontosan és azonnal teljesítettnek.

Női- és férfi divat kalapok!

WINKLER JÁNOS

NAGY-ENYEDEN,

ajánlja a helybeli és vidéki t. cz. közönségnek jól berendezett fűszer-, festék-, rövid-áru- és bőrkereskedését.

Prentner József brassói henger-lisztjeinek egyedüli raktára.

Jelen idényre:

rum-, thea-, punes-szesz-, liqueurök nagy választékban, — angolna-, viza ikra-, hering-, franczia- és muszka szárdina. MARONI.

Első rendű stearin- és fagygyu gyertyák, belföldi és amerikai petroleum.

Továbbá:

Mindennemű szőni való gyapot- és len-fonalak, — eselt len- és kender, gépkötő-, szövő és varró ezernák.

Egy liter hegyaljai bór 1878-ból

24 kr.

„ „ tramini „ „

36 „

Ny. Pollák Mór gyorsajtójan Nagy-Enyeden.